



# NSPRV

## NEZAVISNI SINDIKAT PROSVETNIH RADNIKA VOJVODINE

Novi Sad, Trg Slobode 3 tel/faks: 021/6616-886, 025/420-093, 023/515-757  
e-mail: [sindiso@sbb.rs](mailto:sindiso@sbb.rs), [nsprv@open.telekom.rs](mailto:nsprv@open.telekom.rs), [nsprv.zr@open.telekom.rs](mailto:nsprv.zr@open.telekom.rs)

2. *Обезбедити универзално основно образовање*
3. *Уједначити обухват деचाка и девојчица на свим образовним нивоима (Миленијумска декларација, New York 2000.)*
5. *Постићи родни паритет до 2005. године и родну равноправност до 2015. године (Светски образовни форум, Дакар 2000.)*



*Рука која даје увек је изнад оне која прима  
(Арапска пословица)*

*Богате земље треба да обезбеде (правично) финансирање за  
основно образовање са 16 милијарди \$ годишње*

*Напредак је болан и спор процес*

- *Свега је 59 земаља стигло до односа 50:50 % девојчица и деचाка уписаних у школе (2009. год)*
  - *20% земаља остварило једнакост полова на нивоу средњег образовања*
    - *94 земље изоставиле из својих стратегија циљ о истом обухвату деचाка и девојчица*
- *61 милион деце основношколског узраста не похађа школу, а многи због сиромаштва напуштају школу и пре него заврше основно образовање*
- *У свету неписмено је 862 милиона људи старијих од 15 година (2/3 жене)*

*Остаје изазов да се девојчице задрже у школама*

- *Девојчице су 60% деце која не похађа школе.*
- *75 % неписмених становника живи у подсахарским земљама, где женска деца уопште не иду у школу, следе југозападна и источна Азија и арапске земље*

*Образовање нема алтернативу*

- *У свету скоро 250 милиона деце је приморано да ради да помогне својим породицама*
- *Половина деце која се не школује живи у заједницама у којима се језик који уче у школама разликује од језика који говоре код куће*
  - *Трећина деце која не похађа школу има инвалидитет*

## НЕДЕЉА СВЕТСКЕ КАМПАЊЕ ЗА ОБРАЗОВАЊЕ

*Глобална недеља акције 21-27. април*

*„Свако дете треба стручног наставника“*

*Срби путници другог разреда у возу за будућност*

Српско становништво је једно од најнеобразованијих у Европи - чак **48%** као свој највећи домет има основну школу – свих **8** разреда, а остали докле је ко стигао. **40%** српских грађана има средње образовање, а **5 %** је са вишом школом која по светским мерилима и не рачуна у универзитетско образовање, а свега **6,5%** има завршено високо образовање (тај проценат у Европи је око **40%** Финска има **36,4%** високообразованих, Норвешка **34,2%**, Данска и Ирска **32,2%**, Немачка **24,3%**, Грчка **22,7%**, Словенија **22%**, Пољска

**18,7%**, Хрватска **15%**, Италија **13,6%**, Турска **10,8%**, Македонија **7,3%** (OECD 2007)). Како се код нас у академске грађане рачунају и они са некадашњим вишим школама јасно је да је тих **11%** далеко мање од Стратегијом образовања прокламованог циља – **35-38,5 %** универзитетски образованих одраслих (од **30** до **34** године) грађана Србије. Ако се томе дода да се на посао у Србији чека **4** и више године, поставља се питање колико је српског становништва функционално писмено, односно неписмено (застаревање знања) итд. Школску **1995/96.** годину похађало је **1.154.000** ученика, а школску **2008/09.** годину **934.000** ученика што значи да је у овом периоду систем образовања изгубио **220.000** ученика.

„Свако дете треба стручног наставника“ је тема овогодишње Глобалне недеље која се у кућама знања широм света обележава од **21-27.** априла ове године и која је усмерена на континуитет остваривања Миленијумских образовних циљева и циљева образовања за све до **2015.** године. Проблем је у томе што ће ови циљеви тешко бити испуњени јер је до циљане године премало времена, а на другој страни превише проблема како би се ови циљеви и испунили. Шта више, половина светских земаља није ни у своје програмске стратегије унело ове циљеве, а свега је **1/3** земаља уједначила обухват дечака и девојчица на свим нивоима образовања.

Педантни статистичари су забележили да је за остваривање једних и других циљева неопходно у образовне системе увести, у последње три године циклуса, чак **5,1** милион нових наставника, што другим речима значи да би се „запушила ова рупа“ у образовне системе треба увести по **1,7** милиона нових наставника годишње. На тај начин би се обезбедила могућност да свако дете на свету дође у позицију да оствари неприкосновено право на образовање, што је у сваком случају тешко достижан циљ, пошто су богатије земље „заврнуле славине“ средстава намењених за подстицај и развој образовних система у сиромашним земљама, а које саме нису у могућности да издвоје било шта, а камоли оно што је довољно за развој образовања и укључење деце искључене из образовања у тим земљама.

Посебан проблем је што, уз средства потребна за довођење нових (било каквих) наставника, треба обезбедити и средства за додатну обуку за милионе недовољно стручних, па чак и нестручних наставника који већ раде у систему, пошто је у неразвијеном свету често шестомесечни курс или чак још краћа обука довољна да би се неко прогласио наставником и запослио у просвети. Јасно је да су касе сиромашних земаља и за ову намену празне и да без помоћи богатих који су у овом тренутку демотивисани да преузете обавезе измирују због сопствене кризе, неће бити могуће решити овај проблем.

Сиромашни и онако одвајају превелик проценат БДП за свој образовни систем и опет му не могу због ниског нивоа БДП помоћи. Тако, нпр. док богате земље дају у просеку **3%** за своје основно образовање, сиромашне дају и по **12%**, што је у сваком случају недовољно јер, примера ради, док Луксембург годишње по ученику сваке године издваја **17.490** долара, ДР Конго издваја свега **10** долара по ученику.

Просечни расход по ученику у школама основног образовања у Србији из Републичког буџета износи **712** евра (у свету је око **5.000** евра) годишње, а просечни расходи по ученику у средњим школама у Србији су **952** евра (у свету око **7.000** евра). Разуме се да су мале руралне школе скупље због величине одељења и других трошкова; нпр, код урбаних основних школа у свакој општини која има просечну вредност **1,0** руралне основне школе варирају од **1,3** до **2,2**, средње школе од **1,2** до **2,8**, гимназије од **1,3** до **3,8**, а музичке школе од **1,5** до **4,8**.

Формула за финансирање - расподела „по глави ученика“ има различит утицај на поједине врсте школа. Разуме се да су мале руралне школе скупље, делом и због прописаних наставних норми. Оптимална основна школа била би школа са **24 одељења (700-720 ученика)**, минимална са **16 одељења (око 480 ученика)**, максимална са **32 одељења (око 960 ученика)**, при чему би апсолутни минимум била школа са **8 одељења (око 240 ученика)**, док је апсолутни максимум је школа са **40 одељења (око 1200 ученика)**. Мала школа са **8 одељења** – једва да омогућава потпуну рационалност коришћења наставног кадра само код **2 предмета (српски језик 95% и математика са 90%)** од укупног фонда часова. У школама са **16 одељења** – омогућава се потпуна рационалност код **7 наставних предмета**, у школама са **24 одељења** – омогућава се **81%** потпуне рационалности коришћења наставног кадра, а тек у школама са **32 одељења** па надаље -рационалност коришћења наставног кадра приближава се максимуму. Према томе, цена образовања по ученику опада са повећањем броја одељења и ученика због дејства фиксних и релативно фиксних трошкова.

Споменимо овом приликом да је у Нигеру на **1.400.000** ученика у основној и нижим разредима средње школе свега **1.059** стручних наставника или да више од **670.000** наставника у Индији нема минимум квалификација које захтева месни закон, или да је у **31** земљи мање од **75%** наставника који се могу сматрати стручнима према националном стандарду, што је у сваком случају много ниже од стандарда стручности у развијеном свету. У појединим земљама и неколико недеља обуке сматра се довољним да би неко могао стати за катедру. Тако у Малију свега **7%** наставника у јавним основним школама има завршену средњу школу, једва  $\frac{1}{4}$  је прошла обуке које су трајале дуже од **6** месеци. Ови поразни подаци сигурно су још и гори, јер је само **8** земаља дало тражене извештаје у форми у којој је од њих то захтевао **UNESCO** и из којих би се могло јасно утврдити колики је ниво обучености и стручности наставника у тим школама.

Како ћемо о овој тужно и ружној слици говорити и наредних дана, као и на пригодној тематској конференцији, очекујемо да се и Ви и ваше школе укључите у ову акцију и дате пун допринос да се ово стање ублажи, те да се изборимо за равномернији „колач“ БДП за образовање, као и да богати свет измирује раније преузете обавезе да ће помагати развој образовних система у неразвијеним и сиромашним земљама. Молимо Вас да ову тему приближите и вашим ученицима и да их подстакнете да се укључе својим писаним и ликовним радовима у ову кампању, као што су, уосталом, то чинили и свих претходних година. Најбоље радове ћемо објавити на нашим сајтовима, у нашем Информатору и, наравно, наградити. Рок за достављање ученичких радова је крај ове недеље, **27.04.** ове године. О свечаности доделе награда ћемо вас обавестити након пролећног распуста и првомајских празника.

Плакат акције, поруке генералног секретара Уједињених Нација Бан Ки Муна и генералне директорке УНЕСКО-а Ирине Бокове као и пригодне текстове можете преузети са нашег сајта.

Подржите кампању: „Стручни наставници за свако дете!“

Нови Сад, **25.04.2013.** год.

проф. Хаџи Здравко М. Ковач  
генерални секретар НСПРВ

